

L. J. ROSS

TEESKLEJA

Alexander Gregory põnevik

Inglise keelest tõlkinud Lii Tõnismann

PEGASUS

„Pole midagi petlikumat kui ilmne fakt.”

Sir Arthur Conan Doyle,
„Boscombe'i oru mõistatus”*

---

* Eestikeelne tsitaat loost „Boscombe'i oru mõistatus” A. C. Doyle'i teoses „Sherlock Holmesi seiklused” (A/s Pikker, 1992), lk 75; tõlkinud Krista Kaer.

EELLUGU

1987. aasta detsember

Naine hakkas jälle pomisema.

Poiss kuulis seda voodis tekkide alt; lõputu undav heli, otsekui laiba ümber parvlevate kärbeste sumin. Hullumeel-
suse vaikne sosin.

Vaene, vaene lapsuke, kordas naine ikka ja jälle. Mu vaene, vaene lapsuke.

Aina uuesti ja uuesti kordas ta neid sõnu, jalad poisi toa ukse tagust koridori möötmas. Põrandalauad kääksusid, kui naine edasi-tagasi sammus, kuid korraga peatusid sammud järsult.

Poiss tõmbus veelgi rohkem kägarasse, põimis käsivarred ümber sääрте, just nagu saaksid „Tähesõdade” mustri-
tekikoti Jedi rüütliid teda kaitsta.

Ei saanud.

Uks läks lahti ja ukseavasse ilmus ema siluett, ta oli täies riides, hoolimata sellest, et oli kesköö. Ema astus hoogsal sammul üle toa ja raputas kägaras kogu ebakindla käega.

„Ärka üles! Me peame haiglasse minema.”

Poiss püüdis mitte ohata. Emale ei meeldi, kui ta ohkab, teda valesti vaatab või vastu vaidleb. Ega ema niikuinii kuulaks, isegi kui poiss tõesti temaga vaidleks.

Ema isegi ei *kuuleks*.

„Ma olen ärkvel,” pomises ta, ehkki kehal oli karjuv unevajadus.

Ta oli kogu aeg unine.

„Noh, pane riidesse,” jätkas ema ja poiss proovis talle mitte otsa vaadata, kui ta toas ringi sahmerdas, tõmmates pojale selga panemiseks välja täiesti suvalisi riideid. Ta ei tahtnud näha ema silmi ega seda, mis ta pilgu taga peidus on. Silmad olid taas tumedad ja vaatasid poisist otse läbi.

Kõrvaltoast kostis vaikne oie ja ema ruttas välja, jättes ta teksaseid jalga ja Power Rangersi kirjadega luitunud T-särki selga tirima. Kell öökapil näitas kolm tundi ja seitseteist minutit, numbrid lõbusalt neonrohelistes. Olnuks poisil pisutki energiat, oleks ta ehk juurelnud, kas need lapsed, keda ta vahel naaberaias mängimas näeb, jäävad ka mõnikord sedasi haigeks nagu tema või kas nad saavad koolis käia.

Tal oli meeles, kuidas ta kord koolis käis.

Tal oli meeles, et talle meeldis.

Aga ema ütles, et praegu on poiss kooliskäimiseks liiga haige ja kodus õpib ta palju rohkem, sest siin on ema, kes saab tema ja Christopheri eest hoolitseda.

Polnud ema süü, et kummalgi poisil kogu hoolitsusest hoolimata parem ei hakanud.

Ükskord, kui naine arvas, et poiss magab, tuli ta sisse ja istus voodiservale. Silitas ta juukseid ja ütles, et armastab teda. Hetkeks mõtles poiss, et emme on tagasi; aga siis pani naine oma suu päris ta kõrva juurde ja ütles, et see kõik on sellepärast, et issi läks nende juurest ära, et olla koos mingisuguse asjaga, mille nimi on Räpane Hoor, ja kui ta poleks ära läinud, võiks kõik korras olla. Poiss polnud aru saanud, mida see jutt tähendas. Algul mõtles ta, et äkki tuli kosmosest mõni koletis ja meelitas isa minema. Võib-olla oli isa praegugi pronksi vangistatud nagu Han Solo.

Naine hüüdis ta nime ja poiss vedas oma luidra kogu voodilt püsti. Enam polnud aega isa kohta muinasjutte välja mõelda ega arutada, kuidas teised lapsed elavad.

Või kuidas nad surevad.

Haiglas oli pominat veel rohkem.

Poiss kuulis seda haiglavoodit ümbritseva türkiissinise kardina tagant. Iga kord, kui keegi möödus, hakkas eesriie laperdama ning ta nägi lähedusse kogunenud tõsise ilmega arste ja meditsiiniõdesid.

„Ma ei näe ühtki meditsiinilist näidustust ...” kuulis ta üht neist ütlevat, enne kui kardin jälle ette tõmmati. „Selle kohta on tarvis ettekanne teha.”

„Selliseid juhtumeid on ennegi olnud,” vaidles teine.

„Üks juba surnud, kõige noorem kriitilises seisundis ...”

Poiss tõmbus pingule, tundnud ära ema kiired sammud linoleumpõrandal: *laks-laks-laks*.

„Kus mu poeg on? Kuhu te ta töite?” nõudis ema kileda häälega. „Siia või?”

Ta nägi ema sõrmi kardinaservast haaramas ja tõmbus alateadlikult rohkem patjade sisse, kuid ema ei vedanud kardinat eest.

Järgnes lühike professionaalse alatooniga vaidlus.

„Kui te tõesti arvate – olgu. Jah, jah, ta võib homseni jääda, peaasi et ma saan kogu aeg tema juures olla. Aga Christopher, kuidas temaga on?”

Hääled vaibusid, rääkijad liikusid mööda koridori intensiivraviosakonna poole, kus poisi noorem vend haigla kihelemaajavate voodilinate vahel lamas ja oma elu eest võitles.

Kui poiss järgmisel hommikul ärkas, polnud ta üksi.

Tema voodi ümber seisis kolm inimest. Ühes neist tundis ta ära arsti, kes talle eile öösel pulgakommi pihku pistis, naine läkitas talle nüüd napi naeratuse. Teine oli keegi range näoga mees, seljas tume ülikond, mis tuletas poisile isa meelde, ja kolmas oli kurbade pruunide silmadega noor naine, seljas kortsus politseimunder.

„No tere,” ütles arst. „Kuidas sul läheb, semu?”

Arsti hääle teeseldud reipus tegi poisi närviliseks.

„Ku-kus mu ema on?”

Kolm täiskasvanut vahetasid kohmetuid pilke.

„Oma ema näed sa varsti,” ütles mees. „Kahjuks sai ta kuulda halbu uudiseid. Teile mõlemale.”

Ettevaatliku ja neutraalse hääletooniga räägiti, et ta noorem vend suri öösel, ja iga kuulnud sõna järel muutus poisi viirastuslikult kahvatu nägu kinnisemaks, justkui oleks aknale luuk ette tõmmatud.

Sest kord oli sedasi juba läinud.

Eelmisel aastal oli surnud poisi pisiõde, jõudmata oma esimesegi sünnipäevani.

Tal olid meeles kõik kaardid ja lilled, mis toodi sellesse majja, kus nad siis elasid; lõputu vooluna ema elutuppa valguvad naabrid, kes tulid kaastunnet avaldama ja nende õnnetuse üle pisut keelt peksma. Tal oli meeles ema käsivars ümber õla, rusuv ja paigalt liigutamatu otsekui teraskang.

„Rohkem pole mul enam kedagi järel kui nemad kaks,” rääkis ema siis läbi pisarate, tõmmanud Christopheri tihedalt teise külje vastu. „Saan vaid paluda, et jumal neidki ära ei kutsuks.”

Ja sel ajal, kui leinajad kahetsevalt keelt naksutasid ja nutsid ja ümbriku sisse „piskut abiks” panid, vaatas poiss ema silmi ja juurdles, miks ema nii õnnelik on.

I. PEATÜKK

Ballyfinny

Iirimaa, Mayo krabukond

Kolmkümmend aastat hiljem

„Issi, mis see idikas on?”

Liam Kelly juhtis auto ringteelt välja – kus üks äsjamainitud idikas, endal valge Range Rover istumise all, oli talle julmalt ette pööranud – ja pööritas silmi. Kolmeaastane tütar kasvas iga päevaga ja eks kõrvadki kasvanud kaasa.

„See on lihtsalt üks sihuke sõna, niimoodi öeldakse selle inimese kohta, kes ... ah, lollusi teeb.”

Tüdruk mõtles kuuldu üle järele.

„Issi, kas sina oled ka idikas?”

Liam mõiratas naerda ja naeratas tagasivaatepeeglisse.

„On öeldud küll,” möönis ta ja pilgutas tütrele silma. „Kohe jõuame koju, musirull. Kas räägime emmele, kui hästi sul täna ujumistunnis läks?”

Tütar naeratas laialt ja noogutas.

„Ma ujusin nagu vana kala, eks?”

„Igatahes, kullake. Olemegi kohal.”

Kulus minut, et lapse turvavöö lahti teha ja kõik kompsud kokku korjata, aga siis hüplesid Liam ja ta tütar käsikäes mööda lühikest sissesõiduteed oma linnaservabangalo eesukse juurde. Maja, mille aknast paistis järv, seisis ümberkaudsetest veidi kõrgemal ja kuigi elamu ostmiseks oli tulnud omajagu pingutada, oli põhjust väga kerge meelde tuletada, kui nad sädelevat järvevett silmitsesid.

Eesuks oli lahti ja nad läksid müdinal sisse.

„Jõudsime tagasi!” hüüdis Liam valjusti.

Vastuseks aga ei kostnud õrnimatki sosinat ja Liam mõtles, et ehk teeb naine väikest uinakut. Esimesed kolm raseduskuud on ikka väsitavad.

„Võib-olla läks emme korraks pikutama,” ütles Liam ja pani sõrme suule. „Oleme siis tasa nagu hiirekesed, eks?”

„Okei,” vastas tüdruk valju lavasosinaga.

„Sina mine oma tuppa mängima ja ma toon sulle sinna varsti klaasi piima,” ütles Liam ja naeratas, kui tütar liialdatud ettevaatusega kikivarvul mööda koridori minema hiilis.

Kui pisitüdruk oma virsikuroosades ja kreemikasvalgetes toonides toa ukse lahti lükkas, ei näinudki ta algul ema, sest too lebas nii rahulikult keset kaisuloomi voodi peal. Kui aga nägi, hakkas ta naeru kihistama, sest talle meenus muinasjutt Kuldkiharast.

„Sa oled minu voodis!” sosistas ta.

Ta hiilis voodi poole, oodates, et ema silmad lähevad kohekohe lahti.

Aga ei läinud.

Tüdrukuke hakkas pärast basseinis rahmeldamist uniseks jääma ja otsustas ema kõrvale pikutama heita. Ta ronis voodi peale, käed sattusid vastu ema külma nahka ning ta sikutas vikerkaarevärvilise teki emale ja endale peale.

„Varsti hakkab sul hea soe,” pomises ta, kui silmad kinni vajusid.

Kui Liam nad natukese aja pärast kõrvuti voodist leidis, kukkus klaas ta tundetuks kohkunud käest põrandale ja purunes jalge ees kildudeks. Kõrvus helises, veri trummeldas valjult, keha nägi vaeva, et püsti püsida. Ta tahtis kisendada, karjuda – tõrjuda tõde, mis ilmselgelt tema ees lebas.

Ent praegu tuli mõelda tütrele.

„Tu-tule siia, lapsuke,” sai ta öeldud, ehkki pisarad pääsesid valla. „Las ... las emme tudib.”

2. PEATÜKK

Lõuna-London

Kuu aega hiljem

Doktor Alexander Gregory istus ühte neist kergetest tugi-
toolidest, mis olid tema kabinetis ümber madala diivani-
laua paigutatud, ja noogutas ukstel kõhklevale sanitarist
turvamehele.

„Ma saan nüüd ise hakkama, Pete.”

Mees vaatas korraks teise ruumisviibija poole ja astus
välja, jäädes siiski kuuldekaugusse, kui tema abi peaks
vajatama.

Kui uks kinni klõpsatas, koondas Gregory kogu tähele-
panu enda vastas istuvale naisele. Cathy Jones oli veidi üle
kuuekümne, ent nägi välja palju noorem; näis, nagu poleks
elumured teda eriti puudutanud. Naise juuksed olid värvitud,
juuksur, kes haiglas iga paari nädala tagant kliente teenindas,

oli lõiganud stiilse ja pilkuköitva soengu. Jalas olid Cathyl teksased ja seljas kreemikasvalge villane džemper, kuid ehteid polnud – reeglid neid ei lubanud. Sõrmeküüned olid lakitud julget tooni lillakaspunaseks ja naine oli jumestamiseks aega võtnud, meik oli laitmatu. Cathy võinuks vabalt olla üks neist elegantsetest keskealistest naistest, keda doktor Alexander Gregory nägi linna veinibaaris roosat veini nippimas, *focaccia* küljest murtud tükikesi oliiviõli ja palsamiäädikaga täidetud kausikestesse kastmas ja sõbrannadega telesaate „Tantsud tähtedega” viimasest osast lobisemas.

Tähendab sel juhul, kui naine poleks suuremat osa viimasest kolmekümnest aastast kohtuotsuse põhjal vaimuhaiglas luku taga veetnud.

„Tore teid jälle näha, Cathy. Kuidas nädal läks?”

Täpselt selline verbaalne tants sooritati igal neljapäeva päraslõunal: doktor esitas terve seeria leebeid seltskondlikke küsimusi, et naine hakkaks end veidi vabamalt tundma, ja üritas siis, vastavalt raviplaanile, sügavamale kaevuda. Ehkki Gregory oli loomu poolest üldiselt optimistlik, ei hellitanud ta kuigi suurt lootust, et ka uusim individuaal- ja rühmaseansside, kunsti- ja muusikateraapiate strateegia võiks nii kaua aega süsteemis sees viibinud naise tavaühiskonda tagasi pöördumisele kuigivõrd lähemale aidata – aga üritama pidi.

Äkitselt kummardus Cathy lähemale; naise silmad anusid, et ta ära kuulataks.

„Ma tahtsin teiega rääkida, doktor,” ütles ta tungivalt. „Järgmise konsiiliumi pärast.”

„Teie raviplaan sai hiljuti üle vaadatud,” vastas Gregory rahulikult. „Kas teil pole meeles?”

Silmis vilksatas pettumus, mis kiiresti peideti.

„Konsiilium tegi vea,” ütles naine.

„Noo? Mis viga see võis olla?”

Gregory tõstis jala üle põlve ja võttis märkmiku, valmis üles tähendama uusimat teooriat, mille naine eeskätt ikka selleks kokku klopsis, et oma siinviibimise põhjuseid seletada. Olnud kolmekümne aasta jooksul järjepanu nelja kinnise vaimuhaigla patsient, viibinud arvukate professionaalsete tervishoiutöötajate hoole all, polnud Cathy talle määratud diagnoosiga eales leppinud.

Sellest tulenevalt ei ilmutanud ta oma kuritegude suhtes ka vähimatki kahetsust.

„Nojah, alles hiljaaegu lugesin ma ühest vaesest, *vaesest* emast, kelle laps suri. Teate seda lugu?”

Gregory teadis. Meedia kajastas seda traagilist hällisurma laialdaselt, ent tal polnud kavatsust rahuldada naise kihku laste sensatsiooniliste surmajuhtumite järele.

„Igatahes polnud kõik need aastad tagasi, kui mind *siia* pandi, arstidel hällisurmast kuigi palju teada. Mitte nii palju nagu praegu. Kui nad oleksid teadnud, siis oleksid asjad võinud olla hoopis teisiti ...”

Gregory tõstis pilgu märkmikult, soovimata arendada fantaasialende, mis toitsid naise haigust.

„On teil veel meeles lahkamisaruandes toodud põhjus teie tütre Emily ja poja Christopheri surma kohta? Nagu te hästi teate, ei olnud kummalgi juhul tegu hällisurmaga.”

Kabinetis jäi vaikseks ja naine silmitses teda järjest kasvava vihaga, mida Gregory vilunult eiras. Turvaklaasist akna tagant kostis kauget surinat, kusagil avati turvavärv.

„Ringkaitse,” ütles naine viimaks. „Te, arstid, olete kõik ühest ja samast puust. Alati üksteise seljatagust kaitsmas. Mu lapsed olid *haiged* ja mitte ükski neist tohtritest ei osanud neid ravida ...”

Gregory pidas mõttes aru, kas oleks mõtet hakata mõrvatud kaheaastase poisi ja üheksakuuse tüdruku 1987. aastal koostatud lahkamisaruandeid välja otsima.

Mitte täna.

„Ma kavatsen kohtuotsuse edasi kaevata,” teatas naine, olgugi et kõik eelmised katsed olid nurjunud. „Teate, doktor, milles on teie probleem? Töötate juba nii kaua segastega, et ei oska terve mõistusega inimest enam ära tunda, kui ta teie kabinetti satub.”

Seda võtet oli naine ennegi kasutanud. Cathy lemmikajaviide oli järele proovida, kas tal õnnestub äkki arstile tolle enda mänguväljakul kuidagi ära teha. Klassikaline Münchhauseni sündroomi sümptom, mille all kannatajal kujuneb välja kinnismõtteni küündiv huvi arstiteaduse ja meditsiini terminoloogia vastu. Et seda tõsiasja kõige paremini maskeerida, tapetakse aeglaselt, kuid kindlalt oma lapsi.

„Mis tunde see teis tekitas, Cathy, kui abikaasa teid maha jättis?”

Gregory summutas võimaliku tiraadi juba eos ja naine jäi hetkega relvituks. Siis hakkas ta inetult naerma.

„Vana kont sai jälle välja kaevatud, mis?”

Kui Gregory midagi ei kostnud, tõmbas naine käega erutatult läbi juuste.

„Mis tunde see ükskõik millises naises tekitaks?” pahvatas ta. „Ta jättis mu kolme lapsega maha mingi *lipaka* pärast, kelle pea oli aju asemel vatti täis. Hea, et säherdusest lahti sain.”

Ent nimetissõrm hakkas vastu tugitooli külge toksima.

Tok-tok-tok.

Tok-tok-tok.

„Millal lahutus jõustus, Cathy?”

„Kõik on ju selles pagana toimikus kirjas, eks ole?” vastas naine sapiselt. „Misjaoks peab kogu aeg üle küsima?”

„Mind huvitab, kas teil on veel meeles.”

„Millalgi 1985. aasta paiku,” pomises Cathy. „Jaanuaris, veebruaris ... Emily oli ainult paarikuune. Kogu see aeg, mis ma rase olin, oli sel kaabakal teine raud tules.”

„Ilmselt oli see teile väga raske. Ehk sooviksite mulle sellest rääkida?”

Cathy pilk vilas kabinetis ringi, äsjane meelerahu täiesti haihtunud.

„Pole seal midagi rääkida. Ta tõmbas Genfi ja elas seal koos oma Barbie-nukuga mingis pagana suures häärberis, samal ajal kui mina pidin üksipäini lapsi kasvatama. Ta ei võtnud vaevaks õieti helistadagi, kui Emily haiglasse viidi. Kui ükskõik kes meie lastest haiglasse viidi.”

„Arvate, et nad oleksid ... *haigusest* paranenud, kui abi-kaasa oleks helistanud?”

Cathy heitis talle salaliku pilgu.

„Mis vahet seal oleks saanud olla? Lastel olid väga haruldased haigused, tollal ravimatud.”

Gregory huuled kõverduvad, ent ta proovis siiski uuesti.

„Kas sisimas lootsite, et laste haigusest kuuldes pöördub abikaasa koju tagasi?”

„Selle peale ei mõelnud ma kordagi,” ütles naine. „Kõik mu mõtted ja palved olid suunatud sellele, et oma lapsed päästa.”

Gregory heitis pilgu suurele valgele plastkellale, mis rippus Cathy pea kohal seinal.

Tänane hommik töötas tulla pikk.

Seansist Cathyga oli möödas tund aega ja Gregory trükkis viimaseid ülestähendusi arvutisse, kui üürgama hakkas vali sireen.

Ta paiskas kabinetiuukse valla ja jooksis koridori, kus häire-signaali kõlas veel valjemini, tekitades seintel vastu kajades tõelise helide kakofoonia. Ta vaatas kiiresti mõlemale poole ja märkas ühe patsiendi toa ukse kohal vilkuvat punast tulu-kest. Ta sprintis sinnapoole, tajudes selja taga ähmaselt veel jooksumat, kui teisedki reageerisid ja selle poole ruttasid, mis iganes neid erepunase tulukese juures peaks ootama.

Tallad kiuksatasid, kui ta avatud ukse juures järsult peatus ja nägi, et toas peab palatiõde sõnasõda patsiendiga, kes on teravaks ihutud metallikillukesest algelise noa teinud ja hoiab seda oma kaela vastas.

Gregory vajutas häirenuppu ja hetke pärast üürgamine vaibus. Järgnenud vaikuses tõmbas ta sügavalt hinge ja käitus automaatselt vastavalt väljaõppele.

„Ega teil midagi selle vastu ole, kui ma tulen sisse?” küsis ta ja sirutas käed ette, peopesad ülalpool – üldmõistetav žest, mis näitas, et tulijal pole halbu kavatsusi.

Ta vahetas pilgu palatiõega, kes pidas hästi vastu. Gregory ei pooldanud mõtet, et haiglates peaks kinni pidama neist niinimetatud vana kooli hierarhiatest; arstid ei osanud selliseid olukordi kuigivõrd paremini lahendada kui vilunud meditsiiniõed – tegelikult oli tihti suisa vastupidi. Southmoori kõrgendatud turvatasemega psühhiaatriaiglas käis elu kõrvalkaldumatu päevakava järgi ja selleks oli vägagi kaalukas põhjus. Riskitaset arvestades kontrolliti patsiente enesetapukatsete ennetamiseks vähemalt iga viieteist minuti tagant, ka neid patsiente, kes polnud vastavaid kalduvusi ilmutanud või kelle riskitase oli hinnatud madalaks.

Eriti neid.

Vaimse tervise valdkonnas on vähe kindlaid asju, kuid üks neist on kindlusetus.

„Hannah, ma tahaksin, et te paneksite selle relva nüüd käest,” ütles ta rahulikult. „Lõunasöögi aeg on peaaegu käes ja täna on neljapäev. Te ju teate, mida see tähendab.”

Nii nagu ta lootiski, tõstis naine pilgu ja lödvendas õige pisut haaret.

„Keedisega rullbiskviidi päev,” naeratas Gregory. Rullbiskviit oli nende mõlema vaieldamatu lemmik ja kriisiolukorras tuli ühist keelt otsida.

Teha mida tahes, et patsienti elus hoida.

„Andeks, tohter,” sosistas naine ning torkas noa endale kõrri.

Tagasitee kabinetti oli pikk, ent mõne aja pärast viimaks sinna naastes avastas Gregory, et ei ole üksi. Tema kirjutuslaua taga istus ligikaudu viiekümneaastane mees, keerutas end laisalt tooliga siia-sinna ja lehitses Tänapäeva Psühholoogia viimast väljaannet. Igivanade pesusametist pükste peal kandis ta topilist villast džempri ja temast levis piparmündikommide õrna hõngu.

„Mis sind siia toob?”

Mees tõstis pilgu ajakirjalt ja ta näole sugenes lai naeratus, mis kiiresti kustus, kui ta märkas Gregory plusivarrukatel vereplekke. Mees tõusis pöördtoolilt ja kõndis ümber kirjutuslaua avasüli oma protežeele vastu.

„Pole rändajail kadunud siht, mu pois.”*

Gregoryle sai osaks karukalli ja ta vastas samaga, astus siis pisut eemale ning nõõpis lahti ihule kleepunud päevasärgi, millest uhkas kuivava vere pisut metalset hõngu.

„Mis juhtus, Alex?”

„Ühe statsionaarse patsiendi enesetapukatse,” vastas ta. „Ta jäi ellu.”

Ta ei hakanud mainima oma osa tema elushoidmises ega neid kahtkümmet minutit, mille jooksul ta ravialusele südamemassaaži ja kunstlikku hingamist tegi ning naisest välja pulseeriva verega üleni määrdus.

---

* Eestikeelne tsitaat luuletusest „Kuld on ka see, mis ei hiilga” J. R. R. Tolkieni teoses „Sõrmuse vennaskond” (Tiritamm, 1996), lk 285; tõlkinud Votele Viidemann ja Ene Aru.

See oli osa tema ametist ja keegi ei teadnud seda paremini kui mees, kes praegu tema ees seisis.

Professor William Douglas oli akadeemilise ja kliinilise psühholoogia maailmas vaieldamatu dojään. Tänu aastatepikkuse vaimsete probleemidega tegelemise käigus omandatud kogemustele oli ta hälvete ja kohtupsühholoogia alal juhtivaid autoriteete. Kui Gregory rohkem kui kümne aasta eest Southmooris residentuuri alustas, oli Douglas seal peapsühhiaater ning temast sai Gregory mentor ja hea sõber, kes ta oli siiani.

Viimasel ajal tegeles professor Douglas enamjaolt uurimistööga, võtnud vastu kolleegiumiliikme koha Cambridge'i ülikoolis, Southmoorist tubli kolme sõidutunni kaugusel.

„Mis sind siis siia toob, Bill? Mõtlesin, et pidime alles järgmisel nädalal koos õhtust sööma?”

Douglas naaldus kirjutuslaua servale ja vaatas, kuidas sõber kapist puhast päevasärki otsib.

„Eile tuli mulle telefonikõne,” vastas ta. „Mayo krahvkonna Ballyfinny linnakese linnapealt.”

„Irimaalt?” küsis Gregory ja raputas verise päevasärgi seljast maha.

Douglas noogutas.

„Neil juhtus seal üks paha lugu ja linnapea tahab, et keegi tuleks ja aitaks politseil õige otsa kätte leida. Ma ise ei saa; kohustused hoiavad mind ülikoolis kinni. Aga juhtumisi mainisin sinu nime ...”

Gregory vangutas üksnes pead.

„Profileerida? Seda teed me oleme juba käinud, Bill. Rajasime terve eriosakonna, tellisime paljundusmasinad ja puha, ja asi läks untsu mis untsu.”

Mõte kandus kolme aasta tagusele ajale, kui ta andis nõusoleku hakata koos sõbraga tööle, et panna politseinikele, kes neilt abi palusid, kokku vägivallakuritegude toimepanijate teaduslikult koostatud iseloomustusi ehk profile. Nad keskendusid juhtumitele, mille puhul nappis võimalikku tõendusmaterjali või oli kahtlusaluseid nii palju, et politseil ei jätkunud piiratud ressursside tõttu nendega tegelemiseks töötajaid. Oli lootus, et profileerimine aitab politseil otsingupiirkonda koomale tõmmata, kuid ühe unustamatu juhtumi puhul aitas see hoopis süütu inimese vangi saata. Samal ajal kui politsei raiskas aega ja energiat eksikombel kinni nabitule süüdistuse esitamiseks, sai meesprostituutide tegelik mõrvar vabadusse jääda ja edasi tappa.

Ja kui asi viimaks suure kella külge läks, osutus just nende väike profileerimisüksus väga sobivaks patuoinaks ja pälvis üldise hukkamõistu.

„Need profiilid ei pidanudki endast mingit lõplikku tõde kujutama,” väitis Douglas. „Meie sinuga teame seda. Me ei öelnud, et suudame võlukeppi viibutada või oleme selgelt-nägijad. Meie koostatud profiilid olid mõeldud selleks, et politseitöötajad saaksid meie kogemusi ära kasutada, sest meil oli tulnud tegemist teha nii meeste kui ka naistega, kes võisid olla sarnaseid kuritegusid sooritanud. Sarnaste joonte märkamisest võib juurdluse juures kasu olla ...”

„Mind ei pea sa veenma,” pistis Gregory vahele. „Mul on meeles, kui tõsiselt me tööd tegime, ja ma tean, et oli sadu

muid juhtumeid, kui aitasime elusid päästa. Ikkagi ei muuda see asja sellest seisukohast, kus me omadega praegu oleme.”

Bill Douglas tõmbas üle habemetüükasse kasvanud lõua ja proovis teistsugust lähenemisnurka.

„Enne kui sa ei ütled, luba mul sellest juhtumist vähemalt rääkida.”

Gregory kergitas kulmu.

„Mul on tunne, et sa räägid sellest nii ehk naa.”

„Umbes kuu aja eest tulid isa ja tütar laupäeval pärast uju-mistundi koju ja leidsid ema surnult eest. Väike tüdruk leidis ta esimesena, sest see, kes Claire Kelly tappis, sättis ta lapse voodisse pikutama, kaenlas kaisukaru ja käes avatud muinasjuturaamat.”

Gregory surus käed taskutesse ja kõndis ümber kirjutuslaua, et heita aknast pilk muruplatsile, mis ulatus kuni piirde-tarani. Kui väärastunud peab inimene olema, et selline stseen kujundada ja lasta see pisitüdrukul eest leida?

„Olgu,” pomises ta. „Sul läks korda mu tähelepanu äratada.”

„Kohtuarstid ei leidnud mingeid juhtlõngu, pealtnägijaid pole ... naise minevikust pole midagi leida, ei rahulolematuid armukeksi ega vihaseid ekspeikaseid. Abikaasal on raudkindel alibi ja isegi kui poleks, iseloomustab terve linn teda ainuüksi heast küljest. Ohver oli kogukonna tugisammas ja politsei ei oska enam midagi välja nuputada – sellepärast pöörduti meie poole, Alex.”

„Pöörduti *sinu* poole,” täpsustas sõber.

„Vahet pole,” kehtas Douglas õlgu. „Nii uhke ma nüüd ka ei ole, et ei suudaks tunnistada, kui mu töö tehtud on. Minul pole jäänud sulle inimteadvuse kohta enam eriti midagi